

7 / 168 / 10080

ד

Paršat Vajakhel
24. adar I 5768
začátek šabatu: 17:24
konec šabatu: 18:32

tfilin 5:39 | východ slunce 6:44 | šma 8:29 | první mincha 12:42 | škia 17:44 | hvězdy 18:16

Vajakhel v číslech

22. paraša v Tóře (z 54) a 10. v knize Šmot obsahuje 13 „paršiot“, 7 otevřených, 6 zavřených skládá se z 122 vět, 1558 slov a 6181 písmen obsahuje 1 micvu – zákaz

Zajímavost paraši

Archa úmluvy, ARON HAKODEŠ, obsahovala desky Desatera a svitek Tóry. Samotný ARON, zhotovený z akáciového dřeva a potepaný zlatem, měl zlaté víko KAPORET.

Na dvou krajích KAPORETu byly umístění okřídlení zlatí KRUVIM (cherubíni). Podle Rašbama byli cherubíni stvoření podobná ptákům. Gemara zase v traktátu Chagiga tvrdí, že slovo KRUV (cherubín) ve skutečnosti znamená KE RAVIA neboli dítě. V klidu tak můžeme říct, že buclatí andělíci s dětskou tváří mají svou oporu přímo v Talmudu.

Raši tvrdí, že jeden cherub byl mužského a druhý ženského pohlaví.

Protože ARON HAKODEŠ obsahuje Tóru, je zároveň symbolem jejího studia. V tomto smyslu pak dětem podobní cherubové rodičům naznačují, že jejich děti, kluci i holky by měli s Tórou začít již v raném věku.

Jiný poselství sděluje ve své knize Chochma uMusar rabi Simcha Zisel Ziv, když nabádá i velké učence, aby se při studiu Tóry cítili jako malé děti. Bez ohledu na již nabyté znalosti se přece může každý ještě tolik naučit...

Alijot v kostce

Kohen: Moše shromáždil lid (dle tradice na Jom Kipur), aby mu nařídil stavbu Miškanu. Další varování o svatosti šabatu.

Levi: Různé dary lidu na stavbu Miškanu.

Šliši: Bůh si vybírá Becalela (z kmene Jehuda) a Aholiava (z kmene Dan) jako hlavní stavitele Miškanu.

Revií: Tři vrstvy látek a kůží tvořící vnější obal Miškanu.

Chamiši: Dřevěná kostra Miškanu z akáciového dřeva.

Šiši: Menora vytepaná z jednoho kusu zlata, zlatý (vnitřní oltář). Olej posvěcení.

Švií: Vnější (měděný) oltář, Kijor na mytí rukou a nohou.

Haftara (1. Královská 7:40-50): Chrámové předměty.

Vyzkoušejte se

Klíčové pojmy z této paraši jsou začarovány do obrázků.

Vaším úkolem je rozkrýt jednotlivá slova.

Dvar Tora

ŠEŠET JAMIM TAASE MELACHA...

V úvodní pasáži paršat Vajakhel se ve třech větách dočítáme o šabat. Tyto tři věty mají dohromady čtyřicet slov – či přesněji řečeno 39 slov a jedno slovo šabat, což můžeme vnímat jako náznak zákazu 39 typů práce (MELACHA), který vystihuje podstatu šabatu. Slovo LAASOT (konat), kterým Bůh příkaz šabatu v naší paraše uvádí, je sestaveno z písmene LAMED (30) a přesmičky slova TEŠA (9). Jde tedy o další náznak magické šabatové třicet devítky. A to ještě v onom klíčovém LAASOT chybí VAV (6), protože šest dní v týdnu naopak pracovat musíme.

Rav Sacks: Covenant and Conversation

Moše řekl synům Izraele: „Hleďte, Bůh povolal jménem Becalela, syna Uriho, vnuka Churova, z kmene Jehuda a naplnil ho Božím duchem, aby měl moudrost, důvtip a znalost pro každé dílo a uměl dovedně pracovat se zlatem, stříbrem a mědí, opracovávat kameny pro vsazování a obrábět dřevo, aby dovedl udělat každé navržené dílo.“

Již v minulé paraše jsem se potkali s Becalem, výjimečnou postavou Tóry – umělcem a řemeslníkem v Božích službách, s mužem, který společně s Aholiamem zhotovil předměty náležící Miškanu a Miškan samotný.

Židé, v ostrém protikladu k antickým Řekům, si nijak zvlášť necenili výtvarného umění. Důvod je jasný. Biblický zákaz spojuje odlité (vyryté) obrazy s modloslužbou. Obrazy, fetiše, ikony a sochy byly ve starověku pevně spojeny s pohanskými zvyky, klanět se a sloužit dílu lidských rukou bylo vnímáno jako přímé popření biblické víry v jednoho Boha. A obecněji řečeno, judaismus je kulturou ucha, ne oka. Náboženství neviditelného Boha pojilo svatost se slovy, ne s obrazy.

Dokonce existuje několik bohatě ilustrovaných rukopisů, ve kterých mají lidské postavy ptačí hlavy, jen aby nešlo o úplné zobrazení člověka. (Abychom si rozuměli, je velký rozdíl mezi dvěma trojdimenzionálním vyobrazením. Obraz nemůže být rytinou. Přesto je zřejmé, že umění hraje a hrálo v judaismu mnohem menší roli, než třeba v křesťanství, které se rodilo pod silným helénským vlivem.)

Kladné zmínky o umění jsou v rabínské literatuře zřídka. Jednou z výjimek je Rambam, který radí, aby člověk stížený depresemi naslouchal hudbě, procházel se mezi krásnými budovami či seděl a pozoroval krásné předměty. Upřímně řečeno, z Rambamových slov vyplývá, že na umění nahlíží výhradně jako na nástroj, jako na způsob obrany proti melancholii či depresi. Ani Rambam si nemyslí, že by umění mělo samo o sobě nějakou hodnotu.

Nejsilnější výrok o umění, který znám, pronesl první aškenázský vrchní rabín Izraele, Avraham Jicchak haKohen Kook, který vzpomínal na období první světové války, kterou prožil v Londýně, takto: „Když jsem žil v Londýně, navštěvoval jsem Národní galerii, kde jsem měl nejraději Rembrandtovy obrazy. Podle mě byl Rembrandt světec. Když jsem jeho dílo spatřil poprvé, vzpomněl jsem si na výrok našich učenců, kteří tvrdí, že světlo, které Bůh stvořil první den, bylo tak intenzivní, že díky němu bylo vidět z jednoho konce světa na druhý a Bůh ho v obavě před zneužitím hříšníky ukryl pro

spravedlivé na budoucím světě. Čas od času ale Bůh požehnaná vybranému jedinci a dá mu pocítit odlesk onoho výjimečného světla. Věřím, že Rembrandt byl jedním z vyvolených a že z jeho obrazů září světlo prvního dne stvoření.“

Pokud je mi známo, měl Rembrandt zvláštní slabost pro Židy. V Amsterdamu je navštěvoval v jejich bytech, maloval je a také samozřejmě mnoho „starozákonních výjevů“. Předpokládám, že to, co rav Kooka na Rembrandtových obrazech uchvátilo, byla schopnost předvést krásu obyčejných lidí. Nesnažil se (a je to patrné i z autoportrétů) své předlohy nijak příkrášlovat. Světlo, které z nich tryská, je světlem opravdového lidství.

Rav Šimšon Rafael Hirš rozlišoval mezi starověkým Řeckem a Izraelem užitím slovní hříčky. Jedněm přiřkl estetiku, druhým etiku. Větu Tóry (1M 9:27): „Kéž Bůh Jafetovi dopřeje bydlet ve stanech Šemových,“ vysvětluje takto: „Jafetovo plémě došlo naplnění v Řecích, Šemovo v Izraelcích. Šem vnáší Boží jméno (ŠEM) mezi národy. Jafet povznáší svět svým smyslem pro krásu, Šem duchovností a morálkou.“

Na Becalelově příkladu vidíme, že ani judaismus není k estetice lhostejný. Existuje koncept HIDUR MICVA, okrášení příkazu, který, podle našich učenců, spočívá ve snaze splnit příkaz v esteticky bohaté podobě. Kněžské šaty měly být „důstojné a zdobné“. Výrazy, kterými je Tórou vystihnout Becalel (moudrost, důvtip a znalost), užívá Tanach v knize Mišlej (3:19-20) k popisu samotného Tvůrce: „Bůh moudrostí založil zemi, nebesa upevnil důvtipem, propastné tůň se jeho znalostí rozplytly a mraky vydaly krůpěje rosy.“

Klíč k poznání Becalelovy podstaty leží v jeho jméně, které znamená (Be Cel El) „V Božím stínu“. Becalel dokázal svým dílem vyjádřit, že umění je stín vržený samotným Bohem. Umění v judaismu nikdy není samoučelné, na rozdíl od sekulárního pojetí vždy míří k hlubšímu přesahu. Miškan byl mikrokosmem s jedním prvořadým cílem – lidé v něm měli cítit existenci něčeho, co přesahuje všední svět – to co Tóra nazývá „Boží slávou, která Miškan naplnila“.

Řekové věřili ve svatost krásy. Židé v opak – krásu svatosti (HADRAT KODEŠ z Žalmu 29:2). Umění má v judaismu vždy hlubší smysl, vede nás k poznání, že celý svět je uměleckým dílem nejvyššího z umělců, samotného Boha.

Vybráno z webových stránek www.chief Rabbi.org, kráceno.